

zend.
et aanbieden
n verzoening
laten spelen.
vergeven toch
venmaal, dat
vergeven zij
vergeet hoe
voor tijd en
n te danken
or de barm-
wordt staan-
ten geest te
is.
enstknechten
Oosten dik-
aanzienlijke
n daar voor-
gebroken.
Koning Zijn
vraagt van
lag niet met
Vorst over
afrekening
ut hij weet
t op finalen
tschappelijk.
te kapitalen
bedrag van
nd talenten.
bedrag, vele
eëlscht: een
oorloos ver-
t de posten
rdt van zijn
ijn reusach-
een treffend
verhouding.
wij zijn Zijn
evertrouwd,
e eer Zijns
s, want Hij
ditigheid en
en geweest,
schuld nog
gedachten,
onnoemelijk
aanbreekt,
heid, zullen
noeten staan
r voor mil-
der ellende
om zalig te
hamele pen-
od te willen
kkg, en hij
rooter, want
armoede be-
lucht neemt
g van eigen
er hope des
om genade
F. C. M.

groep, die in prof. Sebestyén haar voornaamste woordvoerder heeft, in die landen geen sprake meer is. De predikanten zijn er, wat wij zouden noemen, ethisch, behoudens dan een enkele uitzondering. En bij de gemeentelieden zijn te zeer de Gereformeerde voelthoren afgestompt, dan dat zij dit zouden opmerken. Er rijst dan ook geen verzet tegen een prediking, welke van de Gereformeerde waarheid in meer dan één opzicht afwijkt.

Maar aan den anderen kant vergelijken sommigen den geestelijken toestand, waarin Hongarije zich op het oogenblik bevindt, met dien in ons land, toen Kuyper optrad. Er is nog een massale onderstrooming, welke Gereformeerde denkt en voelt. Als men dat eenvoudige volk maar bereiken kan en organiseeren, zal het daar precies zoo gaan als het hier gegaan is. De velden zijn er voor het Calvinisme wit om te oogsten.

Nu zou ik niet gaarne aan het enthousiasme een domper willen opzetten, maar ik geloof, dat beide beschouwingen niet vrij zijn te pleiten van overdrijving.

Om met het eerste gevoel te beginnen. Het valt stellig niet tegen te spreken, dat het gros van de predikanten geen Gereformeerde fonds voor hun theologische studie en voor hun prediking hebben. Hoe komt dat? Velen hunner hebben in het buitenland gestudeerd en dan aan zulke universiteiten, waar stipendia of studiebeurzen voor hen beschikbaar worden gesteld. In grooten getale zwermde zij uit naar Duitschland, ook gingen er naar Engeland en speciaal naar Schotland, naar Amerika, naar Nederland, waar tot vóór enkele jaren alleen Utrecht voor hen open stond. Aan de meeste van deze Universiteiten werd een theologie onderwezen, welke de Schrift niet als haar object en kernbron erkende. Vooral het Ritschlianisme werd zoo naar Hongarije overgebracht. Andere predikanten, die hun opleiding geheel in het land hunner geboorte ontvingen, zaten toch aan de voeten van leermeesters, die aan Universiteiten in den vreemde door het Ritschlianisme of een daaraan verwante strooming waren beïnvloed. Indien men nu echter mocht meenen, dat zij vorige Ritschlianen waren geworden, die met kracht van argumenten het Ritschlianisme kunnen verdedigen, vergist men zich. Ik wil mij niet wagen aan een schatting, maar ik durf wel te zeggen, dat de meerderheid van hen, die in het buitenland studeerden, tamelijk vreemd staan tegenover de beginselen, welke zij vandaar hebben meegebracht. Zeker, zij spreken wel gelijk hun buitenlandsche leermeesters spraken. Zij zijn er b.v. aan gewoon gemaakt te hooren, dat men niet heel de Schrift als geïnspireerd of onfeilbaar moet beschouwen. En onwillekeurig laten zij zich in hun vaderland ook wel in dien geest uit. Maar toch hebben die beginselen geen diepen wortel in hen. Zij zijn, enkele uitzonderingen niet te na gesproken, meer kanalen, waardoor die vreemde stroomingen zijn beëengestaan, dan dat zij overtuigde dragers van die principes zijn geworden. Hun mak Ritschlianisme enz. stuitte in hun eigen land op weinig tegenstand. Strijd staalde hen niet. Zij voelen gewoonlijk de tegenstelling tusschen het oude Calvinisme en de nieuwere theologie niet. Op den duur vormt zich in hen een bezinsel van Calvinistische traditie en Deutsche of andere theologie. Dit mengelmoes brengen zij ook op den kansel. En dat niet om door het gebruik van oude termen en voorstellingen het volk zoet te houden, maar omdat zij zelf er niet bovenuit gekomen zijn. Daarvoor was eigenlijk de studietijd in het buitenland te kort. Met het aanleeren van de taal ging een ruim deel daarvan verloren. In een of andere theologische wereld echt ingeboren — alweer behoudens enkele excepties — deden zij nergens. Het principieele, hetzij naar den eenen of naar den anderen kant is gemeenlijk bij hen zoek. Voor de praktijk hebben zij een kompromis-stand punt gevonden.

Men kan zich dat in ons land met zijn scherpe afbakening van richtingen niet zoo gemakkelijk voorstellen. De predikanten staan betrekkelijk open voor allerlei richtingen. De gemeentelieden ook. Mits een zekere orthodoxe trek maar behouden blijft.

Reformatie in de prediking.

XI.

Het resultaat van onze enquête. IX.

Om nog eens te herhalen de reformatische wenschen, welke het veelvuldigst werden geuit:

1. Het bevindelijk element in de prediking heeft dringend versterking noodig.

2. De prediking dient meer tijdpre-diking te zijn en rekening te houden met de geestelijke stroomingen onzer dagen.

3. Er kome meer bezieling in de prediking.

Daarop nu volgt:

4. De prediking ontsluit meer geheel het Woord Gods.

Sterk is de klacht van onze deelnemers, dat

er in de tekstkenze zoo weinig afwisseling is. Een klacht, die zeker niet nieuw is en waaraan indertijd ook Dr A. Kuyper Sr in „De Heraut” reeds de noodige aandacht heeft geschoonken. En kunnen wij op onze enquête afgaan, dan is hierin nog geen afdoende verbetering gekomen. Natuurlijk preekt een predikant in eigen gemeente elken Zondag over een anderen tekst. Maar, zoo schrijven enkele inzenders, het is opmerkelijk, wanneer men bij verschillende predikanten kerkt, wordt zelden een tekst afgelezen, waarvan men denkt: daarover heb ik nu nog nooit hooren preeken. Kras is het zeer zeker, dat iemand binnen den tijd van een half jaar vijfmaal hoorde preeken over den scherpen doorn in het vleesch bij Paulus, een ander driemaal in een jaar over Jozua, die met vuile kleederen was bekleed. Een lezeres heeft in haar leven al verscheidene malen als tekst hooren kiezen: Spreuken 30:24—28 (over de kleinste dieren der aarde: de mieren, de konijnen, de sprinkhanen, de spinnekop). Zij vraagt mij, of ik daarvoor een reden kan opgeven, wijl dit overigens toch niet zulk een gewone tekst is. Nu, misschien zou ik dit wel kunnen, maar voor de zaak zelf heeft dit geen belang. Over het geheel zijn volgens onze enquête de wonderen des Heeren geliefde teksten en inzonderheid de genezing van het dochtertje van de Kananeesche vrouw. Het hoofdstuk, waaruit het meest gepreekt wordt, zou zijn Romeinen 8 en voor vervolgstoffen zouden het meest in aanmerking komen de 7 brieven aan de gemeenten in Klein-Azië.

Het zou opzichzelf niet ondienstig zijn, wanneer hierover eens een statistiekje kon worden gegeven. Er zijn in vele kerken broeders, die sinds jaren hebben opgeteekend, waarover is gepreekt. Als eens een vijftienvig- of een tiental van die broeders mij een lijstje wilden toezenden, zouden deze gegevens zeker waardevol materiaal bieden.

Overigens geven we gaarne de vraag door, welke ons in vele brieven werd gesteld: „waarom blijven zoo groote gedeelten van de Schrift „onbepreekt”? „Waarom brengt de prediking ons niet meer den rijkdom van het Woord?”

Intusschen zou ik wel den raad willen geven in alle bescheidenheid er met eigen predikant over te spreken, indien men een bepaald gedeelte van de Schrift gaarne hoorde uitleggen. De ervaring zal wel uitwijzen, dat onze predikanten met zulke wenschen als het mogelijk is rekening houden. Ik zou voorbeelden kunnen noemen.

De proef op de som.

In ons nummer van 19 Oct. j.l. gaven we een korte uiteenzetting van de wijze, waarop Ds van den Brink polemiek voert.

Wij meenden hierin een methode te ontdekken.

Zonder zweem van bewijs flapte hij er de eene beschuldiging na de andere uit. Volgt er dan tegenspraak, dan brengt hij die ter kennis van zijn lezers. Verontschuldigen biedt hij echter niet aan. De zaak is met de vermelding van wat uit het antwoord zijner opponenten voor hem kwam vast te staan afgeloopen. Hij blikt of bloost er niet bij. Hij wacht slechts op de gelegenheid om dit spelletje van nieuws te beginnen.

Ds van den Brink heeft betreffende deze onze kijk op zijn methode in het vóórlaatste nummer van „W. en G.” de proef op de som geleverd.

Daar deelt Ds van den Brink als „rectificatie” mede, dat blijkens informatie van bevoegde zijde verkregen. Dr van der Horst niet met attestatie van de schismatische Kerk van Amsterdam-Zuid naar de Gereformeerde Kerk van Amsterdam is gegaan. Begrijpelijkwijze gebruikt hij een andere terminologie. Maar zakelijk komt het hierop neer.

Bij deze mededeeling blijft het.

Elke betuiging van leedwezen over zijn onjuist bericht blijft achterwege.

Toch ware hij daartoe en tegenover zijn lezers en tegenover de Gereformeerde Kerk van Amsterdam verplicht.

Hij stelde het immers voor als zou die kerk attestaties van schismatische kerken accepteren.

Dat is weer een van die voorstellingen, die er op berekend zijn verdeeldheid te zaaien.

Maar enfin, onwaarheid één tot drie zijn nu achterhaald.

Eerst werden ze gelanceerd, daarna werd pas geïnformeerd of ook misschien gewacht tot informaties binnenkwamen.

Dat is wel de gemakkelijkste manier om over iets te worden ingelicht.

Doch niet de fraaiste en fijnste.

Bovendien zijn onwaarheid vier tot zes nog niet teruggenomen.

Voorloopig gesloten.

Ons stukje „De proef op de som” hadden we voor ons vorig nummer ingezonden.

Doch, wat Ds v. d. Brink in het laatste nummer van „W. en G.” aan ons adres schrijft, geeft ons geen aanleiding er eenige verandering in aan te brengen.

Eenig nieuw gezichtspunt opent Ds v. d. B. niet. De discussie is op het doode punt gekomen en daarom sluiten we haar.

Voorloopig, zeiden we hierboven.

Want iets definitiefs kan in deze moeilijk vast gesteld worden.

Natuurlijk attendeeren we in het geheel niet op wat een inzender in dat blad uit een partikulier-gesprek met Dr v. d. H. mededeelt.

Wanneer zal „W. en G.” ophouden met partikuliere gesprekken te opereeren? Zelfrespekt moest dat verbieden.

Geen tegenspraak.

Een tijdje geleden hebben we tegenover „De Waarheidsvriend” verzekerd, dat Dr Kuyper nooit heeft geleerd, dat alle gedoopte kinderen wedergeboren zijn.

Gaarne wilden wij, dat ter zuivering van de atmosfeer, eerst deze kwestie werd afgehandeld. „De Waarheidsvriend” ging daarop tofnoetoe niet in.

Aan ons verzoek, om bewijs, dat Dr Kuyper deze gedachte wel heeft gekoesterd en gepropageerd, werd door het blad niet voldaan.

Ook anderen bleven dit bewijs schuldig.

Want wel zond een predikant van de Christelijke Gereformeerde Kerk ons eenige citaten, waaruit blijkt, dat Dr Kuyper de opvatting huldigt, welke men als leer der veronderstelde wedergeboorte aanduidt.

Maar daarin stond niet, dat alle gedoopte kinderen wedergeboren zijn.

Alzoo: onze verzekering werd niet weersproken.

Dit zij hier uitdrukkelijk gekonstateerd.

Wel ware het ons aangenaam geweest, indien „De Waarheidsvriend” als een echte waarheidsvriend ook in deze aan de waarheid getuigenis had gegeven.

Of is het blad nog altijd zoekende in de werken van Kuyper?

HEPP.

GEESTELIJKE ADVIEZEN.

Is de verheerlijkte Jezus nog vatbaar voor lijden?

Deze vraag, die me gedaan werd door een moeder, uit naam van haar dochter, en die de eenige is, welke ik nog in voorraad heb, is zeker nog niet bij zoo vele van m'n lezers opgekomen.

Toch is het niet zoo vreemd, dat ze opkomt.

Als we denken aan Jezus' belofte, dat Hij, ook na Zijn terugkeer tot den Vader, met de Zijnen wezen zou al de dagen tot aan de voleinding der wereld; als we van Hem lezen, als van den goeden Herder, die de Zijnen kent, en als van den Hoogepriester, die medelijden kan hebben met hunne zwakheden, en die voor hen tusschentreedt bij den Vader; en daarbij dan bedenken, dat onze Heere Jezus Christus, bij Zijn verheerlijking, hoeveel er toen ook bij Hem veranderde, toch waarachtig mensch is gebleven — dan voelen we de neiging bij ons opkomen, om Hem nog altoos toe te kennen alle mogelijke affecten, die wij hebben, en waaraan ook Jezus, toen Hij nog op aarde was, toonde in 't geheel niet vreemd te zijn.

Wat Jezus als Herder en voorbiddende Hoogepriester voor de Zijnen in den hemel is en doet, dat kan, zoo redeneeren we licht, toch evenmin buiten zijn hart omgaan, als Zijn ontfermend ingaan op hun lijden en hun nooden, toen Hij nog op aarde was. En dus moet alle smart bij de Zijnen wel een schaduw van droefheid werpen ook in Zijn menschelijke ziel.

Nu moeten we stellig, naar al wat de Schrift ons hier openbaart, onverzettelijk vasthouden aan de waarachtigheid van Jezus' menschelijke natuur na Zijn hemelvaart, en even onverzettelijk aan de innige gemeenschap, die onze Heiland in den hemel maakt met Zijn volk op aarde.

Neen, die gemeenschap der liefde gaat zeker niet buiten Jezus' hart om.

Ze doet dat veel minder dan onze gemeenschap met Hem buiten ons hart omgaat.

Rijker en teerder meeleven, dan er bij Jezus is met elk der Zijnen kan er zelfs bij de innigst liefhebbende moeder niet zijn met haar lijdend kind.

Maar dat alles neemt niet weg, dat er voor lijden bij onzen Heere Jezus Christus geen plaats is; zelfs niet in den vorm van medelijden.

Dit volgt reeds hieruit, dat er bij Jezus alleen plaats was voor het lijden van den Borg en Middelaar van Zijn volk.

Ander dan borgtochtelijk lijden heeft Christus nooit gekend.

En dat borgtochtelijk lijden hield op, toen Jezus alle gerechtigheid had volbracht.

Daarmee was alle lijden voor Hem ten einde.

Alle lijden bij Jezus, nadat Hij voor de Zijnen de volle straf der zonde leed, en aan 't kruis uitriep: „Het is volbracht!” zou onrecht jegens Hem zijn.

Voorts is elke gedachte, als kon er nu nog door Hem geleden worden, in tegenspraak met den staat, waartoe onze Middelaar sinds Zijn hemelvaart geraakte.

De staat der heerlijkheid, die reeds met Zijn opstanding uit de dooden aanving, werd met Zijn hemelvaart en daaropvolgend plaatsnemen aan Gods rechterhand volkomen.

En die volle verheerlijking Zijner menschelijke natuur sluit haar volkomen zaligheid in.

In den hemel is geen plaats voor droefheid of

lijden in welke vorm ook; en wie bij Jezus' wederkomst dan ook mag ingaan in het nieuwe Jeruzalem, dat uit den hemel neerdaalt, dien zullen alle tranen van de wangen worden afgewischt. We moeten ons dus alle meelevende, alle ontferming en alle medelijden van den verheerlijkten Christus met de Zijnen denken, als in de zaligheid, die Jezus ten deel viel, verheven boven alle lijden.

Hoe ze dat kunnen zijn, en dan toch nog hartelijkheid, ontferming en medelijden kunnen heeten, en het zijn teeder en inniger dan ze ooit bij ons kunnen wezen — dat begrijpen we zeer stellig niet.

Zooals we óók niet begrijpen, hoe onze God, tot Wiens volmaaktheid behoort, dat Hij een volzigtig Wezen is: toch in ontferming over ons bewogen kan zijn, en het van den Heiligen Geest zelfs heeten kan, dat Hij door ons „bedroefd” kan worden.

Als de Schrift ons van dergelijke affecten in God spreekt, spreekt ze van Hem op menschevormige wijze, en zegt ze ons daarmee, dat ons doen en laten, en dat onze weg en ons lot, niet omgaan buiten het hart onzes Gods, en dat Zijn liefde ze liefhebbend, helpend en zorgend onderscheidt, maar dat ze dit alles doet op een goddelijke wijze, d.w.z. op een wijze, die met de volmaaktheid van Gods wezen overeenkomt, maar die juist daarom oneindig hoog boven onze bevattingsuitgang uitgaat.

En zoo is het óók in het liefdesleven van den Heiland.

Begrijpen — neen, dat kunnen we hier niet. Doch welk een genade als we gelooven mogen.

V.

F.

Correspondentie. Lezer te H. (Post R.). Uw vraag zoud ik, als vallende buiten mijn rubriek, aan een der andere medewerkers aan dit blad.

F.

LITERATUUR EN KUNST.

In de provincie, door Ignatia Lubeley.

Meermalen reeds zijn bij onze boekbesprekingen aan de orde geweest de romans en novellenbundels van de Schrijfsters L. E. en Ignatia Lubeley; zelfs zijn ze in een der vorige jaargangen onderwerp geweest van een geheele artikelenreeks.

Bij al die gelegenheden hebben we er op gewezen, hoe deze geschriften beteekenis hebben zoo wel in literair opzicht, als uit het oogpunt van de eischen, die aan lectuur voor onzen christelijken kring gesteld moeten worden. We behoeven dat alles nu niet te herhalen, ter inleiding op een nieuwe proeve van het soort. Slechts zij in herinnering gebracht, dat deze geschriften verleggenwoordigen den historischen roman, (die schaarsch is in de moderne letterkunde) en dat ze zulks doen op een wijze, die aan de historische mededeelingen de bekoring geeft van oude prenten en statige

conterfeitsels. Teruggaande op brieven en familiepapieren, vertellen ze van het leven en de levensomstandigheden der deftige 18e en 19e eeuwse geslachten; typeerend met fijnheid van lijn en kleur den geest van die menschen en van dien tijd. Temidden van al de roerige en rumoerige moderne romans staan ze daar als rustige en in die rust voornamelijk voortbrengselen van literaire kunst, beheerscht in alles, in inhoud en in vorm, in ontleding en in weerspiegeling. En wat betreft hun waarde als lectuur voor onzen kring moge het voldoende zijn op te merken, dat ze gedragen worden door een christelijke levensovertuiging en daarvan ook immer getuigenis afleggen.

De nieuwste bijdrage tot deze literatuurgroep is van Ignatia Lubeley (L. E. en Ignatia Lubeley, de dames Engelberts, zijn, zooals men weet, tweelingzusters). Als, als meestal haar werk, een schetsenbundel, die onder den titel: „In de Provincie”, drie verhalen brengt uit het milieu, waarin de beide Schrijfsters bijzonder thuis zijn: dat der aanzienlijke provincialen van het land of de stille stadjes.

Oogenfchijnlijk zijn het drie geheel afzonderlijke novellen: „Claartje”, „De Erfenis” en „Inkeer”. Ze staan ook in zoverre op zichzelf, dat ze elk van andere personen vertellen en naar andere punten verplaatsen: Claartje, de jonge vrouw van Casper Roon, woont op een deftige behuizing in de buurt van Lochem. Ursula de Roos is de erfgename van „Sans Couci”, dat ligt in de omgeving van Doesburg, en Petronella Mane leeft in het stille Brouwershaven.

Maar in hun samenvatting als deelen van één bundel vormen de drie verhalen toch een merkwaardige eenheid: ze zijn alle de beeldingen van een vrouwenleven en dan in 't bijzonder ontleding van het psychisch gebeuren in zoo'n leven onder invloed van de uiterlijke omstandigheden. Eigenlijk gaat het in elk van de drie verhalen om de zaak, die de urgentie is van den modernen roman: levensbevrediging. Maar dan in psychischen zin: het streven naar zielrust onder en bij de verhoudingen zooals ze zijn en tegenover de invloeden, die haar dreigen te verstoren.

Literair gezien wordt daarmee al aanstonds dit boek belangrijk. Want het staat, ondanks zijn historisch karakter, midden in dezen tijd en handelt over een zaak, die tot de problemen van den dag behoort en in de literatuur in het brandpunt der belangstelling staat. En dan verkrijgt het te meer beteekenis voor ons, die in de roman-mentaliteit der levensbevrediging ons niet vinden kunnen, omdat het niet den verzets-geest ademt, maar dien der aanvaarding: en dan weer niet een liddelijke aanvaarding van 't is nu eenmaal niet anders, doch een actieve, welbewuste, in daden-zich-uitende levenshouding, die voortspruit uit erkennen en kennen van den toestand, zooals die is, die, en bepaaldelijk in het laatste verhaal komt dat duidelijk

stimuleert sein Tun und Lassen, und er gehorchte”.

William Hirsch schreef over Jezus in zijn „Religion und Zivilisation vom Standpunkte des Psychiaters” en komt daarin tot de, voor zijn besef eenvoudig-onaanvechtbare, diagnose: „paranoia”. Ook Johannes de Dooper krijgt van hem zijn bepaalde plaats in dit proces. Jezus zou geleden hebben aan groothedswaan. Ook de z.g. „Beziehungswahn” vindt Hirsch bij Jezus, insofern als dieser alle Weissagungen der Propheten auf sich bezog und glaubte, er sei mit dem Könige gemeint „der über die Welt herrschen würde”.

Binet-Sanglè in zijn „La Folie de Jésus”¹⁾, komt eveneens tot de conclusie „paranoia”, maar dan in het bijzonder religieuze paranoia: „En résumé, la nature des hallucinations de Jésus, telles qu'elles nous sont décrites dans les Évangiles orthodoxes, nous permet de conclure, que le fondateur de la religion chrétienne était atteint de paranoia religieuse”.

Emil Rasmussen schreef zijn: „Jesus”, Eine vergleichende psychopathologische Studie²⁾, waarin hij Jezus onderbrengt bij de categorie „profeten”. Volgens hem leed Jezus aan „epileptische Geisteskrankheit”. Zijn eindoel is: „Jesus war ein tiefer Trauer würdiger Mensch gewesen, der in seinem tragisch-großartigen Schicksal unser inniges Mitleid verdient”.

Aan een grondige kritiek zijn al deze beschouwingen onderworpen door den bekenden Dr Alb. Schweitzer in zijn werkje: „Die psychiatrische Beurteilung Jesu”³⁾.

Zoo iemand, dan was hij, theoloog-philosoph-medicus van professie, daartoe wel gerechtigd. Hij komt, uiteraard, tot een volstrekte afwijzing hunner opvattingen, maar, dat lukt hem mede, omdat hij (om maar iets te noemen), heel het Johannes-Evangelie (aan hetwelk juist m.a. heel belangrijke argumenten door de bovengenoemde heeren worden ontleend) op kritische gronden buiten beschouwing laat, waarin wij hem natuurlijk niet kunnen volgen. Schweitzer is in zijn conclusie's overigens zoo sterk, dat hij b.v. ten opzichte van het werk van Rasmussen durft zeggen: „Der medizinische Wert einer vergleichenden Untersuchung, wie er sie anstellt, ist gleich null zu bemessen”⁴⁾.

In ditzelfde verband kunnen we misschien nog

uit, weet van levensleiding en bestierende wijsheid Gods.

Daar is allereerst het verhaal van Claartje. Zij is de gelukkige echtgenoot van den deftigen landjonker Casper Roon, een man van studie en educatie en vooral van strakke levenslijn. In hun huis komt logeeren een Zwitsersche neef, man van de wereld, liefhebber van schoonheid op elk levensgebied, charmeur en charmant. Claartje, levenslustig, jong, gevoelig voor poëzie en muziek, ietwat romantisch, zooals het bij haar tijd paste, komt al spoedig onder de bekoring van haar gast, die van zijn kant voor de gastvrouw niet ongevoelig is. Ze praten veel over dichtkunst en boeken van den dag: „Hernani”, „Corinne”, „Leiden des Jungen Werther”, ze musicceeren in den schemerschip van kaarsen, ze wandelen in de fluistering der maanavonden in den tuin van het buitenhuis — en het is de gast, die tenslotte uitspreekt, wat er omgaat in zijn hart met de woorden: Plücker die Rose, eh sie verblüht.

Op fijnzinnige wijze gecomponeerd, hebben we hier het gegeven van tal van moderne romans. Maar nu ontwikkelt zich het verhaal niet naar den „gewonen” gang van zaken, doch de openbaring van deze zielsgesteldheid bij haar gast brengt Claartje in eens tot de bewustheid van haar geluk en haar levensvreugde in haar gezin, in het bezit in haar man en haar kinderen. Dat is de roos, in welke bloei zij zich dagelijks kon verheugen, de „roos van het huwelijksgeluk” en ze komt tot de conclusie, geleerd door deze onschuldige romantiek, dat om die roos te bewaren vereischt wordt de toewijding van heel een vrouwenziel.

Het tegenbeeld van dit mooie schilderstuk in woorden geeft het derde verhaal, de historie van Petronella Mane. Ze is door haar toewijding en dagelijksch liefdebetoen voor een rijken, ziekelijken, bloedverwant, e-figenome geworden van diens huis en doening in Brouwershaven. En nu woont ze daar stil en tevreden, terend op de herinnering aan een verbloede liefde uit haar meisjesjaren. Onverwacht leeft het nimmer gestorven ideaal weer op, als ze vernemt dat de vriend van haar jeugd na lange jaren van buitenlandsch verblijf, naar Brouwershaven komt, en stille, glanzende verwachting gloort weer op in haar ziel. Maar als dan blijkt, dat het den man te doen is om een jong nichtje van den dominee en hij straks met haar als zijn verloofde de oude kennis-der-jeugd komt vernieuwen, komt „de inkeer”, het verstaan, dat Gods weg anders leidt en het welbewoest aanvaarden van een blijkbaar haar opgelegde taak: een oud, humeurig, verarmd familielid plaats in te ruimen in haar woning en met deze verder het leven door te gaan.

En dan is er het middelste, grootste verhaal van Ursula Roos, die, als Petronella Mane erfgename is geworden van het bezit, dat haar Oom heeft nagelaten. Met zelfverloochening en zachtheid,

het beste herinneren „zonder er verder op in te gaan, aan het in spiritistische kringen van Jezus gegeven beeld, als van een medium, waar bij het dan in 't geheel geen verwondering zou behoeven te wekken, dat Jezus op de zee wandelde, door gesloten deuren binnenkomen kon, terwij ook de verschijningen van Jezus, na Zijn opstanding, aan Zijn discipelen op dit standpunt heel gemakkelijk te verklaren zouden zijn”.

Tenslotte heeft zelfs de richting-Freud de handen uitgestrekt naar de gezegde gestalten van den Zaligmaker der wereld. Het zou waarlijk tot, m.m. in dit verband, al te weerzinwekkende details voeren, als wij op deze materie nader ingingen. Wij meenen, om méér dan één reden, goed te doen dat na te laten. Waarschuwenderwijze mag ik er dan toch misschien met dit enkele woord wel heenwijzen. Wat we van een man als Prof. Dr Sigm. Freud zelf te wachten hebben, moge o.a. blijken uit een woord als 't volgende: „Man konnte sich getrauen, die Mythen vom Paradies und Sündenfall, von Gott, vom Guten und Bösen, von der Unsterblichkeit u.dgl. in solcher Weise aufzulösen, die Metaphysik in Metapsychologie umzusetzen”⁵⁾. Wij behoeven er ons geen illusie's over te maken wat, bij consequente doorvoering, daar van terecht komen zou. Welk een wereld hier voor een mensch opengaat, moge U blijken uit een uiterst merkwaardig werk van Dr Theodor Reik, getiteld: „Der eigene und der fremde Gott”, Zur Psychoanalyse der religiösen Entwicklung⁶⁾. De voor ons besef vreeselijkste dingen worden daar b.v. in verband met Jezus' afkomst gezegd, m.m. in het hoofdstuk „Jesus und Maria im Talmud”. Als ik U voorts dan nog zeg, dat dezelfde schrijver, in zijn hoofdstuk over „Die psychoanalytische Deutung des Judentums”, de verradersgestalte duidt: „als eines späteren Gegenstückes des Heilands” en besluit met te zeggen: „das Evangelium des Judas ist das Evangelium Jesu Christi”⁷⁾, dan zal het meer dan duidelijk zijn, dat we alleen maar hopen mogen voor meerdere, dergelijke resultaten van de psychoanalytische bestudeering der religieuze ontwikkeling bewaard te blijven. Gelukkig blijft men in onze ter zake kundige kringen op een behoorlijke afstand van al deze dingen. Uit den kring onzer medici werd geen onzeker geluid gehoord,

niet zón, zij den i zijn oude mede do dere we in Doesh over ged Ooms ge van dat laten plich, a pachers, had vev ters van die ziele riken en de de

Over wat we psychisch is de on tekening lijk mog Men vra boeken, gelijk tegelijk kenmerk vindt in deering.

Eindeli delijk be nadenke zich ook want he dat ge n terwille antwoor bij prof. zijn er nadachte en zijn medelez links on heidskw to, n anti-Ref mijn be van pro loren: te en legge 20. n

1) Inder om geef

o.m. in de Gere Haver. melo) ov pe kritie een ar sprekend stootend ieder tra denkaar ler erge hat, der aufzuden uitspreke analytis gezegd, daarvan men. Hi maker v roemde die zelf het verb Voor me staat he 266: „De sich in (19:12) erwäht chisches geführt, wonnend In Jezus de Schr bruikt is bestaand, persoonl Wij heb schouwi zonder naar de chisch-d Het is v van onz tenslotte wetensc voorken naar de

POPULAIR-WETENSCHAPPELIJKE SCHETSEN

Iets over het beeld van Jezus in de moderne literatuur.

door

W. M. LE COINTRE.

IV.

Wenden wij ons thans tot een geheel andere literatuursfeer, waaruit ons ook een geheel ander Jezusbeeld tegentreedt, een beeld, waartegen wij ons, reeds intuïtief, zonder méér, krachtig verzetten en ook zullen moeten blijven verzetten. Speciaal bij wat wij nu te behandelen krijgen, dringt zich aan ons op de gedachte: wat is de verantwoordelijkheid der theologen toch groot, bij de wijze, waarop zij het beeld van Jezus teekenen! Ik vestig daartoe uw aandacht op de vertegenwoordigers van de eenzijdig-eschatologische opvatting van Jezus, zooals Joh. Weisz en Bousset b.v., die er aan herinnerd hebben, dat er in Jezus' persoonlijkheid zeker ook een extatisch moment schuilt¹⁾.

Welnu, het heeft niet ontbroken aan de consequentie's uit deze opvattingen, die, om maar bij ons onderwerp te blijven, geleid hebben tot, we aarzelen niet te zeggen, ons Godslasterlijk-voorkomende beelden van Jezus. We kunnen immers in onze dagen ook spreken van wat we dan maar korthedshalve willen noemen, een psychiatrisch Jezusbeeld. Trouwens, reeds D. Fr. Strausz heeft het (hij ook, bij mijn weten, voor het eerst) uitgesproken, dat Jezus psychopaat was. Dus, de treurige eer van de gedachte, dat Jezus' ziel kranke trekken hebben zou, komt tenslotte niet de psychiatrie, maar de geschiedwetenschap toe. Het is wel voornamelijk op grond van het feit, dat men Christus' wederkomst in het centrum van Diens gedachtenwereld zag staan, dat men oordeelde, in ongeloofig-ouderstand, dat Hij aan een waan leed.

Dr de Loosten schreef in 1905 zijn: „Jesus Christus vom Standpunkte des Psychiaters”²⁾. Hij houdt onzen Heiland voor een erfelijk-belaste, iemand met een bovenmatig-ontwikkeld zelfbewustzijn, die hallucinatie's had, ook aan „stemmen” lijdende, hoogstwaarschijnlijk „Ein Dämonion be-